

LILLEHAMMER
KOMMUNE

STORTORGET

Mulighetsstudie datert 5.11.21

Prosjektets
målsetning
er å
klargjøre
hvordan
Stortorget
kan
utvikles
som
byrom og
bidra til
mer byliv.

Mulighetsstudie for Stortorget

Innhold

Innledning.....	2
Konklusjon	2
Analyse av Stortorget	4
Innledning.....	4
Byrommets oppbygging	4
Kvaliteter og utfordringer for videre utvikling.....	7
Utviklingsstrategier	8
Utviklingsstrategi 1:.....	9
Utviklingsstrategi 2:.....	10
Utviklingsstrategi 3:.....	11
Kunnskapsgrunnlag	12
Byplanen.....	12
Byromsanalysen	13
Kulturmiljø og bygningsvern.....	13
Pågående prosjekter og utredninger.....	14
Oppsummert innspill til utviklingen av Stortorget	17

Innledning

Stortorget ble etablert i 1894 som byens markedsplass og representerer en rekke viktige hendelser i Lillehammers historie, sammen med bebyggelsen som omkranser byrommet. Både de historiske hendelsene som er knyttet til torget og arkitekturen omkring gjør at dette er et viktig kulturmiljø i byen. Dagens utforming fikk torget i forbindelse med tusenårs markeringen. Stortorget skal i fremtiden også formidle vår felles byhistorie og være arena for markering av felleskap.

Byplanen har følgende målsetning «Byrommene som drivkraft for bylivet»

Utvikling av Stortorget er prioritert i handlingsprogrammet til Byplanen. Hensikten er å avklare framtidig bruk av Stortorget med det siktemål å legge til rette for mer aktiv bruk av torget. Dette må sees i sammenheng med fortsatt utvikling av kulturarenaer og kulturnæringer i «kulturkvartalet».

Lillehammer kommune har som mål å være en levende og attraktiv by. Byrommene er arena for bylivet og er en vesentlig faktor i utviklingen av en levende og attraktiv by. Lillehammer sentrum har et stort potensial for utvikling og forbedring av byrommene.

Stortorget er byens største offentlige rom og det byrommet Lillehammer bruker når felleskapet skal markeres ved høytid og fest. I hverdagen brukes byrommet i all hovedsak til parkering. Det er behov for å se på hvordan Stortorget kan utvikles til et byrom med økt hverdagsaktivitet.

Reguleringsplanen for sentrum, Byplanen og Gatebruksplanen legger opp til et bilfritt torg uten parkering. Dette mulighetsstudie skal avklare hvilken bruk det bør settes søkelys på når torget ikke lenger brukes til sentrumparkering.

Planutvalget vedtok i møte 15.06.2020 prosjektplan for Stortorget. Prosjektets målsetning er å involvere aktører for å avdekke hvordan Stortorget kan fungere som en generator for økt byliv i kvartalet. Dette innebærer på kort sikt å tilrettelegge for flere arrangementer og aktiviteter med utgangspunkt i dagens utforming av torget og et økt antall dager hvor torget fungerer uten parkering.

Det langsiktige målet er å tilrettelegge for at Stortorget blir et bilfritt byrom. Endringer av dagens utforming må gjøres for at torget skal fungere både i forhold til omkringliggende bygninger og den aktiviteten som er ønsket i byrommet.

Mulighetsstudiet søker å avdekke de kvalitetene byrommet har og hvilket potensiale det er for forbedringer og endringer av dagens Stortorg. Det er skissert tre utviklingsstrategier for Stortorget med mål om å skape mer aktivitet på og rundt Stortorget. Strategiene skisserer ulikt omfang av endring.

Konklusjon

Det er på bakgrunn av studien og tilbakemeldingene utfordrende å fastsette en av de tre utviklingsstrategiene for videre utvikling av Stortorget. Valg av strategi er også avhengig av de økonomiske rammene en fremtidig oppgradering vil ha, samt omfanget av endringer i Kirkegata.

Mulighetsstudien har avdekket noen kvaliteter og muligheter ved dagens torg, som må legges til grunn for framtidige endringer uavhengig av omfanget.

På bakgrunn av de vurderinger som er gjort og innspill til mulighetsstudiet konkluderes det med 9 utformingsprinsipper som må legges til grunn for fremtidig utvikling og bruk uavhengig av omfanget av endring.

Følgende prinsipper skal legges til grunn for framtidig utviklingen av Stortorget:

1. Stortorget skal bli bilfritt.

Dette innebærer:

Behovet for parkering i sentrum må oppfylles i andre parkeringsanlegg i sentrum.

Gatebruksplanen avklarer behov og framtidig parkeringsdekning i sentrum.

Det må etterstrebtes å finne en annen adkomstløsning til eiendommer som i dag bruker Torggutua.

2. Stortorget skal utformes på en måte som ivaretar kulturmiljøet.

Dette innebærer:

Den vernede Norges Bank bygningen skal tydelig fremstå som plassens hovedbygning.

Dagens materialbruk er av høykvalitet med ulik steinlegging, dette må videreføres.

3. Stortorget skal være byens seremoniplass ved viktige markeringer.

Dette innebærer:

«Talerstol» og flaggstang må få en sentral plassering med god sikt fra hele byrommet.

Kirkegata må kunne inkluderes i plassen ved store folkemasser.

4. Det skal legges til rette for gangbaner diagonalt over Stortorget.

Det innebærer:

Ved terrengendringer må torget avtrappes mot Jernbanegata og Torggutua.

5. Stortorget skal være universelt utformet.

Dette innebærer:

Alle plasser for opphold må ha trinnfri adkomst.

Gangbaner må ha en bedre tilpasset overflate og ledelinjer.

6. Stortorget skal ha flere plasser for opphold og aktivitet.

Det innebærer:

Det må opparbeides flere områder for opphold og tilrettelegges for sitteplasser på torget.

Det må opparbeides områder med overflater som kan brukes til aktiviteter og lek.

7. Stortorget skal tilrettelegges for arrangementer og festivaler.

Dette innebærer:

Det må fremdeles være tilrettelagt for større arrangementer som Litteraturfestivalen og matfestival.

Møblering av torget må ikke være til hinder for en fleksibel bruk.

8. Kirkegata og områdene inntil torget oppgraderes til å være en aktiv del av byrommet.

Dette innebærer:

Utformingen av gata må ha minst mulig visuelle og fysiske barrierer mot torgplassen

9. Tilrettelegge for en utvidelse av kunstmuseet under torget.

Dette innebærer:

Dagens krav i reguleringsplan for sentrum til parkering under torget må fravikes.

Eventuelle tiltak på torget må ikke være til hinder for dette.

Analyse av Stortorget

Innledning

Det er i dette dokumentet skissert tre utviklingsstrategier for det fremtidige Stortorget. Endelig løsning for utvikling vil være avhengig av ønsket bruk, tilgrensende prosjekter og økonomiske rammer.

Lillehammer museum har presentert skisser for en fremtidig utvidelse under Stortorget. Dette prosjektet vil gi rammer for større endringer av torgplassen dersom det realiseres.

Stortorget utfordringer når det gjelder å være et aktivt byrom er påpekt i byromsanalysen: *Torget er byens seremoniplass ved større begivenheter gjennom året. Det er derimot lite aktive funksjoner, funksjonene som finnes er dårlig utnyttet i rommet og det er lang avstand til fasader og dårlig integrasjon med gatene rundt. Dette skaper lite liv i hverdagen. Stortorget mangler på byliv kan derfor ikke løses ved kun å fjerne parkering, da dette er et symptom heller enn årsak til mangelen på aktivitet.*

På bakgrunn av byromsanalysen kan det derfor konkluderes med at det også må gjøres en oppgradering av dagens torg for å bidra til aktivitet og opphold i hverdagen. Dette behovet vil øke med utvikling av næring og boliger i området.

Følgende bruk blir viktig å ivareta ved en framtidig utvikling: En bedre tilrettelegging for opphold og aktiviteter, Stortorget som seremoniplass, ivareta torget som ferdselsåre og tilrettelegge for større arrangementer/festivaler.

Den største mangelen på torget i dag er områder for opphold og aktivitet på selve torgplassen. Dette er noe det bør tilrettelegges for uten at det påvirker muligheten for arrangement. Det er et stort potensial ved en oppgradering av Kirkegata og en fortetting/utvikling av Skysstasjonsområdet til å skape mer aktivitet på torget knyttet til bygningene langs Kirkegata. Valg av løsninger i Gatebruksplanen når det gjelder parkering og utforming av Kirkegata vil ha også innvirkning på Stortorget.

Funksjoner som i dag fungerer godt andre plasser i sentrum er handel fra torgboder og konserter. Det meste av bodhandelen er i dag knyttet til Storgata og Lilletorget. Dette fungerer godt. En tilrettelegging for handel fra torgboder trenger ikke være et førende for utforming av plassen. I sentrum er det tilrettelagt for konserter på Terrassen og nylig ble det avholdt konsert i Bryggerigata. For større folkemengder er hoppbakken og strandpromenaden gode arenaer. Å tilrettelegge for konserter vil derfor ikke være et førende prinsipp for en ny utforming.

Byrommets oppbygging

Torget består av flere elementer og funksjoner, som til sammen danner byrommet.

<p>Rommet er definert av omkringliggende bebyggelse, bygningsmiljøet er av høy arkitektonisk kvalitet. Norges bank bygningen fremstår monumental og er tydelig hovedbygningen på torget. Bygningene aktiviserer i liten grad byrommet.</p>	
<p>Omkringliggende gater gir en distanse fra bebyggelsen til selve torgplassen. Gateutformingen aktiviserer i liten grad torget, dette gjelder i hovedsak Kirkegata.</p>	
<p>Torggutua er en viktig gangforbindelse mellom Storgata og Kirkegata/Skysstasjonen. Denne fungere godt og er mye brukt. I forbindelse med den skjer mange tilfeldige møter, og en viktig møteplass på torget.</p>	
<p>Museumplassen og Banktrappa er de eneste områdene som er tilrettelagt for opphold i byrommet. De ligger i randsonen til selve torgplassen. Områdene fungerer godt til opphold, men er lite tilrettelagt for aktivitet/lek.</p>	
<p>Torgplassen er område for handel og arrangement. Plassen fungerer godt ved store folkemasser og er fleksibel i forhold til bruk. Den svakt hellende bakken mot Kirkegata er godt tilpasset arrangement med publikum. For ulike arrangementer som handel eller festival er den godt tilrettelagt. Brostein og hellende overflate gjør den lite anvendelig til aktiviteter. Den har ingen soner for opphold.</p>	

<p>Stortorget er det største byrommet i Lillehammer sentrum. Torgets ytre avgrensning er fleksibel noe som er et fortrinn ved større arrangementer. Torget er 2000 kvadratmeter, når man tar i bruk tilgrensende gaterom er området ca. 5000 kvadratmeter.</p> <p>Det eneste byrommet som kan håndtere mer enn 1500 personer.</p> <p>Ved en konsert på håndterer torget +2500 personer og ca. 6500 personer har sikt mot banktrappa på 17. mai.</p>	
<p>Terrenget med svakt fall mot Kirkegata innebærer at et stort område har sikt mot gamle Norges Bank og selve torget fungerer som et amfi.</p>	
<p>Fungerer som seremoni plass ved høytid og fest og er det byrommet hvor Lillehammersamfunnet markerer felleskap. 1. mai, 17 mai, flaggdager, sørgehøytid, julegrantenning osv. Dette er den viktigste funksjonen og av historisk betydningen med hendelser som blant annet frigjøringsmarkeringen og tusenårs sted.</p>	
<p>Høy materialkvalitet på elementer og overflater, med bestandige materialer. Dette er et av elementene som gjør at det oppleves som et klassisk byrom og har et godt samspill med den historiske bebyggelsen rundt torget.</p>	
<p>Beplantning mot Jernbanegata og Norges bank fasaden er særlig viktige for trivsel. Det er ellers lite beplantning i området.</p>	

Kvaliteter og utfordringer for videre utvikling

På bakgrunn av innspill og kunnskapsgrunnlag kan det konkluderes med noen kvaliteter og utfordringer som må legges til grunn for videre utvikling for Stortorget. Målsetningen er et bilfritt byrom som er lagt til rette for mer aktivitet og som samtidig ivaretar den bruken byrommet har i dag.

<p>Det er utfordrende at Torggutua, som en viktig ferdselsåre i byen også er hovedadkomst til flere bygårder. Dette er en viktig gangbane mellom Skysstasjonen og sentrum.. Det bør legges til rette for nytt kjøremønster med adkomstveg via Wieses gate og redusere kjøring på denne gangvegen.</p>	
<p>Når torget er bilfritt er det naturlig å bruke torgplassen som ferdselsåre. Diagonalene over torget er i viktige «snarveier» i byen og bidrar til at torgplassen blir en viktig møteplass. Overflaten med brostein og trapper er ikke universelt utformet. Ved en oppgradering er tilgjengelige og universelt utformede gangbaner over torget viktige å utbedre.</p>	
<p>Muligheten til å ta i bruk tilgrensende gaterom er vesentlig for å kunne samle store folkemasser. Å bevare fleksibiliteten i avgrensning av byrommet er avgjørende. Det er ingen andre byrom i sentrum som kan håndtere så store folkemasser. Gode siktlinjer og overgang mot tilgrensende gater er viktig for at dette blir ivaretatt.</p>	
<p>Sted for høytidsmarkering. Plassering av der taler/seremonien avholdes i dag har god sikt fra hele byrommet. Plassering av talerstol har variert gjennom tiden, hovedsakelig med den monumentale bankbygningen som fondmotiv, men flaggstang har også vært sentralt plassert på torget. Plassering av flaggstang og talerstol må gjøres på en slik måte at den kan sees fra Kirkegata.</p>	

<p>Amfi-funksjon. Dagens løsning med helling mot Kirkegata er godt tilrettelagt for publikum ved ulike arrangement. Det blir viktig å finne gode løsninger for plassering av scene og publikum.</p>	
<p>Det er i dag tilrettelagt for opphold i randsonen til plassen. Dette gir en fleksibilitet slik at det ikke er til hinder for å samle store folkemasser eller gjennomføre ulike arrangement. Ved et bilfritt torg bør det tilrettelegges for flere opphold og aktivitetssoner. Møblering av torgplassen må ikke være til hinder for arrangement. For aktivitet er det i dag få overflater som er godt egnet. Eventuell terrengbearbeiding bør kunne brukes aktivt på ulikt vis.</p>	
<p>Dagens torg fungerer godt for arrangement og torghandel. Bruken som parkering er derimot til hinder for å tilrettelegge for annen midlertidig bruk for eksempel en sykkelbane eller kunstinstallasjoner. For at torget skal oppleves aktivt er det viktig at det også endres i bruk og uttrykk gjennom året.</p>	
<p>Jernbanegata og Torgguta fungere i dag godt som en del av torget. De fysiske grep som er gjort mot Kirkegata, hvor gate med fortau er klart adskilt fra torget og trerekken skjuler mye av fasaden, bidrar til en økt avstand og gjør det vanskelig for bebyggelsen å aktivisere torgplassen. Dette må ivaretas ved en oppgradering av Kirkegata.</p>	

Utviklingsstrategier

Til høringen av mulighetsstudiet ble det skissert ulike utviklingsstrategier. Dette for å synliggjøre ulike problemstillinger og omfang av endring. Fokus områder for endring avhenger av ønsket bruk og er basert på de innspill i prosessen. Omfanget av endring på torget er avhengig av de økonomiske rammer. Strategiene skisserer tre ulike rammer for endring, men kan også ansees som utbyggingsfaser med en gradvis oppgradering. Utviklingsstrategiene påpeker ulike problemstillinger som må vektlegges ved en videre prosjektering og løses.

Utviklingsstrategi 1:

Bruke dagens torg. Parkering blir erstattet med annen aktivitet.

Fokusområder for denne strategien er Torgplassen og Kirkegata:

Det forutsettes at Stortorget også i fremtiden skal brukes ved høytidsmarkeringer og større arrangement. Det må avklares hvordan torgplassen aktiviseres med handel og arrangementer øvrige dager av året, samt flyttbare installasjoner, blomster, benker osv.

Gatebruksplanen og foretting rundt stasjonen vil på sikt medføre mer aktivitet i Kirkegata, en god sammenheng mot torget blir viktig.

Denne strategien vil kreve minst ressurser, men er samtidig i stor grad avhengig av tilrettelegging for økt aktivitet.

Viktige avklaringer i det videre arbeidet blir:

1. Hvordan kan det tilrettelegges for mer handel på torget og hvem vil det være attraktivt for?

Lilletorget og Storgata har i stor grad overtatt som arena for den tradisjonelle torghandelen. Det innebærer kanskje at Stortorget er mer egnet for andre konsepter for eksempel antikkmesser, pop-up butikk og matfestival.

2. Hvordan tilrettelegge for flere arrangementer og annen temporær bruk?

Vi har flere byrom med ulike arrangementer gjennom året, Sigrid Undsets plass, Lilletorget og snart Terrassen. De er godt egnet for mindre kortsiktige tilstelninger. Stortorget har potensiale til å romme aktiviteter som foregår over lengere tidsrom og større installasjoner for temporær bruk/aktivitet.

3. Hvordan kan Stortorget og endret bruk av Kirkegata bidra til økt trivsel og opphold i byrommet?

Byrommet har to områder for opphold; museumsplassen og banktrappa. Det er i dag lite som inviterer til opphold mot Kirkegata. Det bør settes søkelys på forbedring/aktivitet av dette området. Det vil gi aktivitet rundt hele torgplassen og forbedre opplevelsen av byrommet.

4. Hvordan skal plassen møbleres?

Det er i dag ingen sittemuligheter eller beplantning på torgplassen. Dette er viktig for å skape trivsel og invitere til opphold. Det er samtidig viktig å ivareta en fleksibel bruk av plassen for større arrangement.

Utviklingsstrategi 2:

En videreutvikling og fysisk forbedring av dagens torg med tilrettelegging for økt opphold og tilrettelegging for aktivitet.

Det forutsettes at Stortorget også i fremtiden skal brukes ved høytidsmarkering og større arrangement som i dag. Et fokus på oppgradering av funksjonalitet og attraktivitet i hele randsonen vil ivareta dette og innlemme plassen bedre med omkringliggende gater. Selve torgplassen kan da brukes fleksibelt til torghandel og arrangement.

Fokusområder for denne strategien er områdene som ikke er opparbeidet i randsonen:

1. Området rundt fotgjengerovergangen til Torggutua.

Hvordan kan det tilrettelegges for mere opphold ved det viktigste møtetpunktet for gående?

Området rundt fotgjengerovergangen til Torggutua er det punktet hvor de fleste gående møtes. Dette området er i liten grad opparbeidet. Her er det et potensiale for forbedring av utforming og for at det kan bli en møteplass (aktivt «gatehjørne» i byen).

2. Området på torgplassen inntil Torggutua.
Hvordan kan området invitere til mere opphold?

Dette området kunne for eksempel vært utformet med flere reposer med sittekanter og flater for aktiverer. Det ville bidra til å ramme inn torgplassen og gi mer aktivitet sentralt i byrommet.

3. Området langs Kirkegata.
Hvordan tilrettelegge for mer handel og utadrettet aktivitet i Kirkegata?

Ved å for eksempel å tilrettelegge for torghandel mot fortauet i Kirkegata ville denne gaten få to utadrettede fasader.

4. Søndre hjørnet av torget.
Hvordan skal søndre hjørne av Stortorget forbedres?

Dette hjørnet fungerer svært dårlig i dag. Området med treklyngen blir et restareal hvor ulike ting blir henstilt. Området er relativt flatt og kunne være ideell for opparbeiding av en flate for aktivitet og opphold.

Utviklingsstrategi 3:

En større endring av dagens torg med mål om å aktivisere hele torgplassen.

Det forutsettes at Stortorget også i fremtiden skal brukes ved høytidsmarkering og større arrangement som i dag. Dagens plassering av scene og talerstol må vurderes. Overgang mot Kirkegata og Torggutua er viktig å ivareta. Gir mulighet for tilrettelegging av aktivitet og opphold på torgplassen.

Viktige fokusområder for denne strategien er forbedring av torgplassen og forbedret sammenheng mot tilgrensende gaterom:

1. Hvordan skal torgplassen tilrettelegges for økt aktivitet?

Dagens torgplass er lite funksjonell for aktiviteter på grunn av helning og overflate med brostein. Et nytt flatere dekke vil gi flere muligheter for aktivitet og opphold. Hvordan dette skal utformes og hvilke aktiviteter det skal tilrettelegges for blir en viktig avklaring.

2. Hvordan kan oppholdssonene ved Norges bank og museet bedre bidra til aktivitet på torget?

Områdene for opphold er i dag adskilt fra torgplassen. En ny utforming som knytter oppholdsplassene i randsonen bedre til plassen ville kunne bidra til mer aktivitet.

3. Hvordan kan områdene mot Torggutua og Kirkegata forbedres?

Dagens torg er lite integrert med Kirkegata og bidrar lite til aktivitet i gaterommet. Med endringer foreslått i Gatebruksplanen og en endring av overgangen mellom torget bør dette området forbedres. Det er i dag ingen tilrettelegging for aktivitet og opphold på torget langs Torggutua. Overgangen mellom torgplassen og gutua blir viktig i videre utforming.

4. Hvordan skal den fleksible bruken av Kirkegata og Jernbanegata ivaretas ved større arrangementer?

Dagens utforming med helning og liten nivåforskjell mellom Kirkegata og Jernbanegata har en fordel når gaterommet tas i bruk ved større arrangement og store folkemasser. Å ivareta fleksibiliteten når det gjelder størrelsen på byrommet og en fleksibel avgrensning blir en viktig vurdering i den videre utformingen.

Kunnskapsgrunnlag

Byplanen

Byplanen har som intensjon å sikre friluftsområder og byrom gjennom bestemmelser og formål. Byplanen påpeker i sin planbeskrivelse på viktigheten byrommene har for å nå målet om en levende og attraktiv by:

Byrommene er møtesteder som gjør byen levende. Byromskvalitetene er sentrale for byens innbyggere og besøkende, og er et viktig grunnlag for byliv. Byliv er summen av menneskelige aktiviteter i byen – aktiviteter som preges av alt fra hverdagslivets nødvendigheter, kulturopplevelse og møter mellom mennesker. Byrommenes kvaliteter er derfor noe av det viktigste i byutviklingen og i våre daglige liv.

Byrommene skal være funksjonelle og gode møteplasser som retter seg mot hele befolkningen, i alle faser av livet, på tvers av sosiale og kulturelle forskjeller. Byrommene skal være lett tilgjengelige, trygge og flerfunksjonelle i bruk.

I handlingsprogrammet til Byplanen er det vedtatt at det skal gjennomføres en utredning om framtidig bruk av Stortorget med det siktemål å legge til rette for mer aktiv bruk av torget.

Dette må sees i sammenheng med fortsatt utvikling av kulturarenaer og kulturnæringer i «kulturkvartalet».

Byromsanalysen

I forbindelse med kommunedelplan for Lillehammer by – Byplanen er det utarbeidet en byromsanalyse. Denne påpeker at det er et stort forbedringspotensial for økt kvalitet på byrommene.

Byromsanalysen har følgende konklusjoner når det gjelder Stortorget:

Sentrumsopplevelsen domineres av Gågata, som er arena for majoriteten av bylivet som finnes i dag. Resten av sentrum oppleves i stor grad som støttefunksjon for Gågata, spesielt i form av store arealer brukt til overflateparkering.

Stortorget brukes i dag hovedsakelig til parkering. Stortorget er lite funksjonelle i dag. Den store plassen gjør det vanskelig å fylle med innhold. I tillegg er Stortorget dårlig forbundet med gateløpene og byggene rundt. Dette har ført til at overflateparkering har tatt over plassen.

Stortorget mangler på byliv kan derfor ikke løses ved kun å fjerne parkering, da dette er et symptom heller enn årsak til mangelen på aktivitet. En sentral utfordring er at man ikke kan aktivisere torget alene. Det må også skapes liv i områdene rundt som kan støtte opp om og bidra med liv på torget.

Stortorget er et relativt flott klassisk byrom med kvalitetsmaterialer, i et bymiljø med høye arkitektoniske kvaliteter. Torget er byens seremoniplass ved større begivenheter gjennom året. Det er derimot lite aktive funksjoner, funksjonene som finnes er dårlig utnyttet i rommet og det er lang avstand til fasader og dårlig integrasjon med gatene rundt. Dette skaper lite liv i hverdagen.

Kulturmiljø og bygningsvern

Stortorget ble etablert som hovedtorg i forbindelse med utbygging av jernbanen og stasjonen i 1894. Norges bank bygningen ble oppført i 1913 og er fredet. Foruten å romme Norges banks virksomhet på Lillehammer, ble bygningen oppført for viktige offentlige funksjoner som posthus, telefon- og telegrafsentral og kommunens byggesakskontor.

Torggutua er et av byens eldre vegfar fra før etablering av gatenettet. Denne ga Sorgendal adkomst til utmarka. Formålet med byrommet var torghandel og med etablering av Rådhus funksjoner i Norges bank ble det et naturlig sted for høytidsmarkeringer. Stortorget ble oppgradert i forbindelse med OL 94 og til dagens utforming som byens tusen års sted ferdigstilt i 2000.

Bebyggelsen som omgir Stortorget viser et tverrsnitt av norsk arkitekturhistorie på 1900-tallet. Flere av disse er ikoniske monumentalbygg, tegnet av betydningsfulle arkitekter i sin samtid.

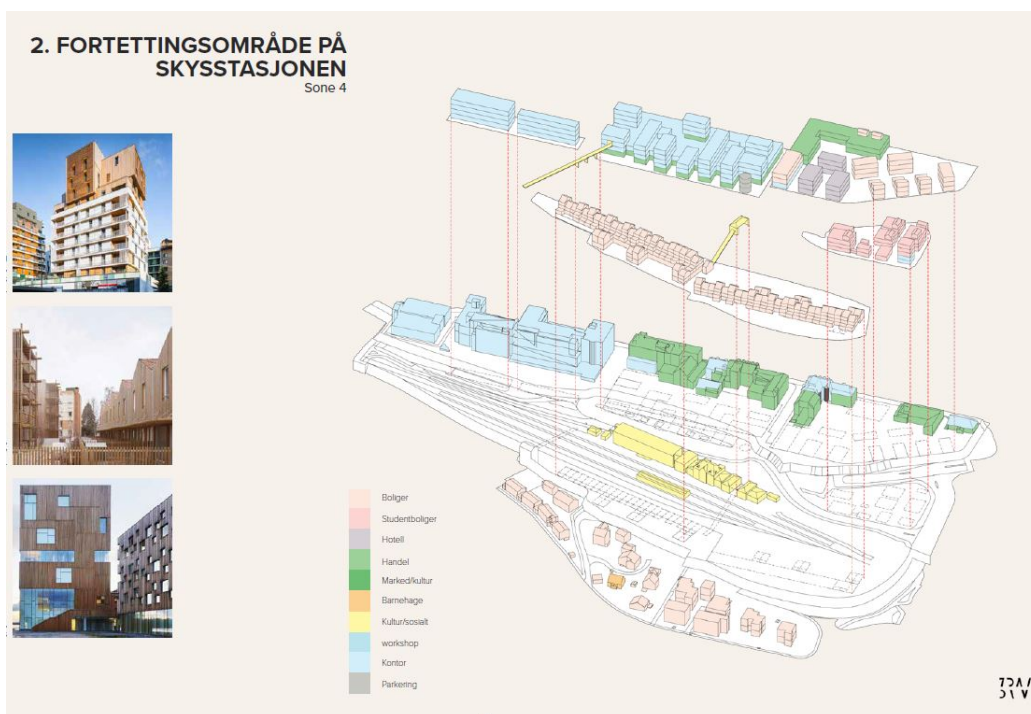

Pågående prosjekter og utredninger

Områdeprogram for Sentrum Vest og fortetting rundt Skysstasjonen:

Programmet skal avklare fortettningsstrategi for bebyggelsen rundt skysstasjonen og bebyggelsen på vestsiden av Kirkegata. En fortetting av dette området med kontor, handel, service og boliger vil medføre en høyere befolkningstetthet i området tilknyttet Stortorget og økt bruk av torget. Gatefasaden mot Kirkegata vil bli mer attraktiv for utadrettet virksomhet. Områdeprogrammet baserer seg på mulighetsstudiet for Lilletorget – Strandtorget og fortettningsstudiet for Skysstasjonen.

Utredningene har avklart at det er et stort fortettningspotensial mellom Kirkegata og Stortorget. En utvikling i dette området vil forsterke Kirkegata som sentrumsgate og skape mer aktivitet i området. Jernbanegata, Torggutua og Wiesesgate vil bli viktigere som gangforbindelser mellom Storgata og Skysstasjon området. En økt tetthet av boliger og arbeidsplasser i dette området vil medføre økt bruk av Stortorget og aktualiserer en oppgradering av byrommet.

Illustrasjon av 3RW fra Mulighetsstudiet Lilletorget-Strandtorget, med forslag om funksjonsblanding i området, men med hovedvekt på kultur og handel mot Kirkegata og Stortorget

Illustrasjon av LARKAS fra fortetningsstudiet Skystasjonen. Gatefasade mot Kirkegata blir en viktig del av det nye bygningsmiljøet og en viktig forbindelse og inngang til den nye bebyggelsen.

Byromsanalysen påpeker at Stortorget har en utfordring med lite aktive fasader som bidrar til byliv. Ved en fortetting rundt skystasjonen kan dette forbedres i Kirkegata

Gatebruksplanen:

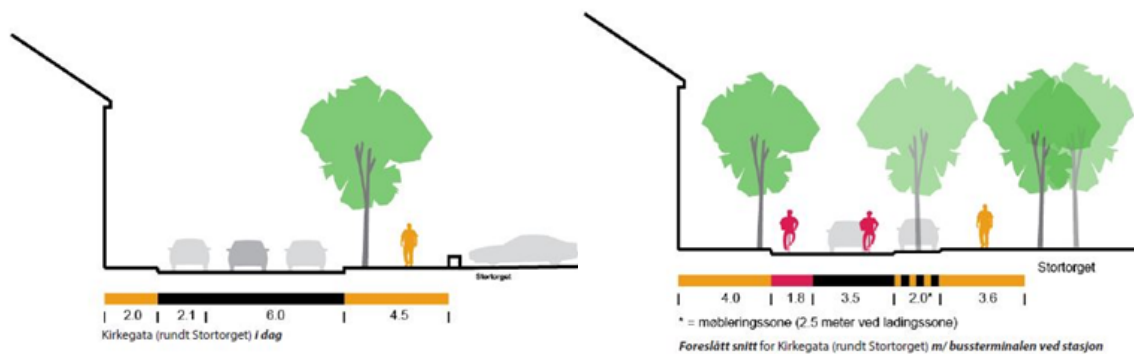
Gatebruksplanen har utredet to alternativer til bybussterminal. Det ene alternativet omfatter gateterminal i Kirkegata. Det vil i utgangspunktet være positivt med holdeplass for Bybuss i Kirkegata med tanke på lettere tilgang til Stortorget og tjenester rundt torget. Kirkegata er også avsatt til hovedsykkeltrase. I kombinasjon med gateterminal vil dette kreve ca. 3 meter av arealet til dagens torg. Utfordringen med denne løsningen vil være å ivareta den fleksible bruken av Kirkegata som en del av byrommet. Konklusjonen fra høringen til Gatebruksplanen er at det ikke legges til rette for gateterminal i Kirkegata.

For utviklingen av Stortorget er det viktig at fasader mot torget aktiviserer byrommet i større grad enn i dag og at Kirkegata får en mindre barrierewirkning mellom torget og gatebebyggelsen.

Gatebruksplanen legger opp til et bilfritt torg og avklarer strategi for fremtidig parkeringstilbud for Lillehammer sentrum.

Kirkegata er en gjennomgående nord-sør forbindelse langs vestsiden av Lillehammer sentrum. Gata inngår i hovedveinettet for sykkel, men er per i dag ikke tilrettelagt separat for sykling. Gatebruksplanen tilrettelegger for økt tilgjengelighet for gående og syklende i området tilknyttet Stortorget. Økt bruk av gatenettet for gående og syklende vil være positivt for økt aktivitet på Stortorget.

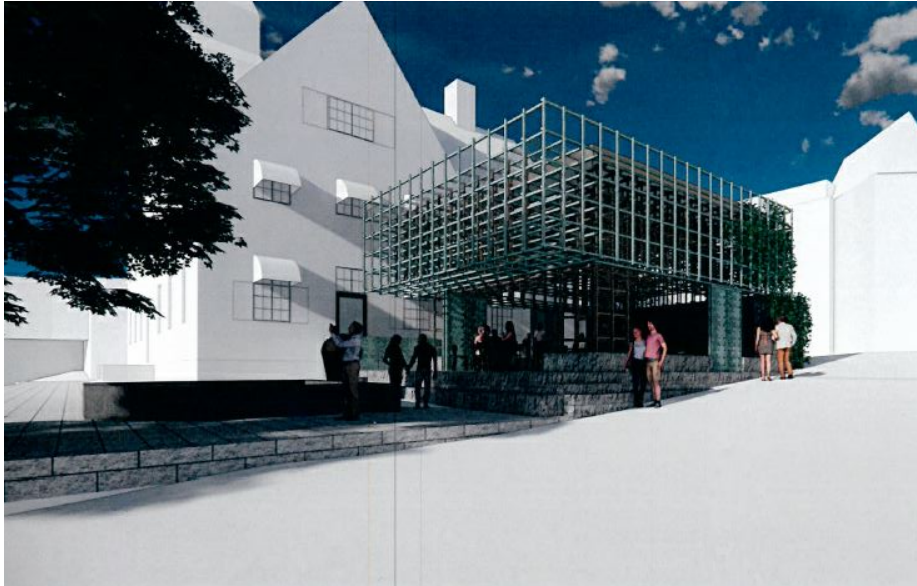
Skisser viser dagens gatetversnitt og fremtidig gatetversnitt med et felt og sykkeltrase.

Parkering i fjell:

Planarbeidet med parkeringsløsning under sentrum er igangsatt. Planene påvirker ikke direkte Stortorget, men vil kunne erstatte dagens bakkeparkering og gi god tilgang til torget fra parkeringsanlegg.

Ny uteservering ved gamle Norges bank:

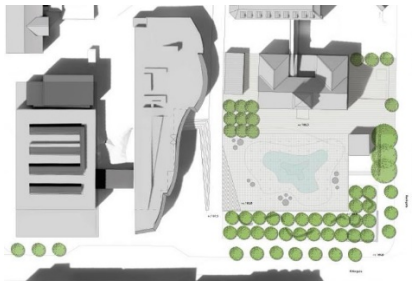
Paviljongen skal forbedre Hvelvet restaurant sin tilgang til uteområdene og gi en mer permanent servering. Utbyggingen vil bidra til økt aktivitet i dette området av Stortorget.

Illustrasjon av LPO arkitekter.

Utvidelse av Kunstmuseet:

Stiftelsen Lillehammer museum har et behov for et større areal for visning av sine samlinger. De har utarbeidet en skisse til utvidelse under Stortorget. Prosjektet gir muligheter for å oppgradere torgplassen for mer aktivitet og bidra med en aktiv fasade mot Kirkegata. I videre arbeider med prosjektet vil bruken av flatene på taket og tilknytning til gaterom/byrom rundt være viktig tema for utformingen.

Illustrasjon av Snøhetta.

Oppsummert innspill til utviklingen av Stortorget

Medvirkning:

Det har blitt avholdt møte med en intern arbeidsgruppe og dialog med aktører i området. Dialogen og tilbakemeldingen har gitt grunnlag for å avklare noen prinsipper for videre utvikling og hvilke kvaliteter som bør videreutvikles for Stortorget.

Prosjektplanen var i stor grad basert på fysiske medvirkningsmøter. Det har vært utfordrende å gjennomføre dette med koronarestriksjoner. Innspill er derfor i stor grad vært basert på kontakt med enkeltpersoner med interesser i området.

Det er i dette dokumentet skissert tre utviklingsstrategier for det fremtidige Stortorget. De tre strategiene vil gi rammer for videre utvikling. Endelig løsning for utvikling vil være avhengig av ønsket bruk, tilgrensende prosjekter og økonomiske rammer.

Gatebruksplanen og områdeprogrammet for Sentrum Vest er tilgrensende utviklingsprosjekter som vil ha innvirkning på fremtidig utforming og bruk av torget. Valg av løsning for Kirkegata og parkeringsstrategi i Gatebruksplanen vil ha innvirkning på valg bruken av Stortorget.

Lillehammer museum har presentert skisser for en fremtidig utvidelse under Stortorget. Dette prosjektet kan medføre større endringer av torgplassen dersom det realiseres.

Utkast til mulighetsstudie har vært på høring i perioden 26.6.21 – 14.08.21 Det er mottatt 4 innspill.

Intern arbeidsgruppe:

Kulturavdelingen:

- Et sted som er godt egnet for midlertidige prosjekter og opplevelser. Det har et stort ubenyttet potensial for økt bruk til for eksempel kunstinstallasjoner, prosjektrrom til formidling, utendørs film.
- Torget fungerer bra i dag for større arrangementer ved for eksempel Litteraturfestivalen. Her er det et større potensiale for flere arrangement.
- Unesco Litteratur by status gir muligheter.

Park og idrett:

- Slik torget er utformet i dag har det en stor fleksibilitet for ulike former for arrangement og bruk. Det er det eneste byrommet som kan samle store folkemasser.
- Viktig å ivareta dagens fleksibilitet i forhold ulike arrangement.
- Torget har et stort potensial for temporær bruk/installasjoner og variert bruk gjennom året.
- Viktig at fremtidig møblering enkelt kan flyttes ved behov.

Veg og trafikk:

- Dagens parkering gir en driftsinntekt til kommunal veg i underkant av en million.
- Parkeringen var ikke ment som en permanent løsning.

Næringsdrivende:

- Parkeringen har en viktig funksjon for handlende og brukere av sentrum og må erstattes med et tilsvarende sentralt tilbud når torget blir bilfritt.
- Viktig å tilrettelegge for handel og servicetilbud på og rundt torget. Dette kan være mer torghandel og servering.

Ungdomsrådet:

- Ungdommen savner et sted hvor de føler seg velkommen i sentrum. Det er flere steder som er tilrettelagt for lek for yngre barn, men få steder for vår aldersgruppe.
- De ønsker et flatt dekke som kan brukes til ulike typer aktivitet og et hyggelig sted å sitte i en gruppe.
- Det er fint når byen «pyntes» slik at den ikke ser lik ut hele tiden, eks. julegata.

Kort oppsummert fra de innspill som foreløpig har kommet så langt i prosjektet er følgende kvaliteter viktig å ivareta i videre utvikling:

- Tilrettelegging for midlertidig bruk og arrangementer.
- Fleksibilitet i forhold til små og store folkemasser.
- Tilrettelegging for opphold og varierte opplevelser.

Høring av mulighetsstudiet:

Utkastet til mulighetsstudiet med tre utviklingsstrategier var i perioden 26.6.21 – 14.08.21 på høring og sent til 15 berørte grunneiere og 6 bedrifter tilknyttet torget, samt 14 bedrifter inne kultursektoren.

Lillehammer kommune mottok 4 innspill til høringen:

Landskapsarkitektene Forening, Hedmark og Oppland

- Veldig positivt at plassen skal bli en mer aktiv arena i bybildet og at parkering skal fjernes fra torget.
- Stortorget er fra gammelt av byens torg og storstue. Torget er Lillehammers tusenårssted, med oppgradering i 2000.
- Ved enkle grep kan aktivitet og bruk øke. Viktigst er å fjerne parkering, da vil dagens torg kunne brukes som møteplass.
- Byrommet bør strekke seg fra «vegg-til-vegg» blant annet ved å planlegge Kirkegata som en del av torget.
- Bybussterminal i Kirkegata bør ikke realiseres
- Det er ikke behov for en stor ombygging, Lillehammer trenger et byrom som virker romslig og fritt.

- Stortorget bør være et sted der det kan arrangeres et stort spekter av aktiviteter.
- Torget kan utvikles med noe permanent enkel møblering og aktivitetssoner i utkantene.
- Mer beplantning.
- Dagens trapp blir et godt sted for opphold om parkering fjernes.
- I Bergen er et kjent møtested «den blå stenen» på Torgallmenningen. Kanskje Stortorget skulle få noe tilsvarende. Dette ville svare opp behovet for et uformelt sitte møtested.
- Torghandel henvendt mot Kirkegata er et godt forslag.
- Et mål med utformingen av dagens torg var å få minst mulig sprang mot sidegater, Dette er løst, med å ta opp høydeforskjell i trappen og lage en flate der det er mest sol.
- Helningen på dagens torg ivaretar gående og muligheten for arrangementer og torghandel.
- Torget er tilrettelagt for en scene mot Kirkegata. Dette fungerer godt lydmessig og for publikum.
- anbefaler kommunen å følge utviklingsstrategi 1 eller 2.

Thor Bergseng og co.

- I dag fungerer Stortorget i all hovedsak som parkeringsplass. Dette er i dag en av Lillehammers største, mest sentrale og lettest tilgjengelige parkeringsplasser. For de næringsdrivende i sentrum er derfor Stortorget av svært stor betydning. Avvikling av denne parkeringsplassen, uten at plassene erstattes, vil etter deres syn kunne få negative konsekvenser for de næringsdrivende i sentrum.
- Uten tilgjengelighet til sentrum uteblir kundene og da oppnår man heller ikke visjonen om en attraktiv og levende by.

Lillehammer sentrum drift

- Rekkefølgebestemmelser er vesentlige i forhold til utvikling av Stortorget. Parkering må være erstattet før parkering fjernes.
- Det er vesentlig at p-plasser erstattes før en utvikling av Stortorget iverksettes. Dette gjøres ved parkering i fjell.
- LSD sin hovedoppgave er å legge til rette for handel. Styret er positive til at man nå har en gylden mulighet til å utvikle dagens torg og bygge på de verdier som ligger der, men samtidig ha fokus på aktivitet og opplevelse.
- Vi må se sammenhengen mellom møblering i gågata og på Stortorget for helhetlig oppgradering.
- Det må fortsatt ivaretas adkomst til de bygårder som i dag benytter Torggutua som adkomstvei.
- LSD er av den oppfatning at skal man lykkes i utviklingen av Stortorget bør man se på utviklingsstrategi 3. Store endringer som skaper en ny møteplass i byen vår.
- Vi må ivareta de signalbygg som omkranser torget, men samtidig skape en helhet.
- I planene bør man hensynta en evt. oppgang fra parkering i fjell på selve torget.
- Varelevering og renovasjon må ivaretas. Dette er svært viktig.
- Revitalisering av sentrum er sentralt. Samtidig må sentrums egenart bevares. Dette er Lillehammer sentrums styrke.
- En oppgradering av et så viktig byrom som Stortorget må ses i sammenheng med hele byen for å få en helhetlig utvikling. Lykkes man med torget vil man også lykkes med å skape aktivitet vest for torget, men man må også huske å ivareta det som i dag er byens identitet; gågata.

Torbjørn Lund:

- Synes mange av tankene dere deler er spennende. Det som gleder mest, er at vi snart kan se frem til ett bilfritt torg. Lillehammer fortjener det.
- Er bekymret for valg av arkitektonisk uttrykk i området og i sentrum. Den klassiske arkitekturen klarer i mye større grad å skape trivelige rom/byrom som man ønsker å oppholde seg i.

Kort oppsummering av innspillene:

Det er positivt med et bilfritt torg med forutsetning at sentrum fremdeles har god parkeringsdekning og tilgjengelighet for besøkende.

Dagens torg er utformet som et klassisk byrom med gode materialkvaliteter. Dette er viktig å videreføre.

Tilrettelegging for flere oppholdssoner og økt aktivitet er positivt.

Bebyggelsen rundt torget er en ressurs både som opplevelsesverdi og til økt aktivitet. Dette kan utnyttes bedre.